

Strokovni članek/1.04

*dr. Naško Križnar***PETLETNICA POLETNE ŠOLE VIZUALNEGA**

Letos je v Novi Gorici že peto leto zapored potekala Poletna šola vizualnega. Ob tej obletnici mi dovolite, da na kratko opišem njen dosednji razvoj.

Poletne šole vizualnega so posebna oblika izvenšolskega usposabljanja na področju sodobnih metod snemanja avdiovizualnega gradiva, njegove analize in montaže, ki v organizaciji Avdiovizualnega laboratorija ISN ZRC SAZU iz Ljubljane in območne izpostave Sklada za ljubiteljske dejavnosti iz Nove Gorice ter s finančno podporo Občine Nova Gorica potekajo vsako leto v Novi Gorici.

Izhodišča Poletne šole

Ideja šole sloni na predpostavki, da je večšina neumetniškega filma in videa, kot se uporablja v znanosti, lahko osnova za vsestransko uporabo vizualnih informacij na različnih področjih izobraževalne, kulturne in raziskovalne dejavnosti.

Med intelektualnimi poklici v Sloveniji (znanstveniki, učitelji, mentorji, študenti, video snemalci) je vse več takih, ki terjajo poznavanje sodobne vizualne tehnologije, kar ne pomeni samo poznavanje tehnike, temveč tudi metodologije, kamor štejemo analitične postopke in možnosti uporabe pri različnih nalogah, kot so npr. raziskovalne naloge in projekti, njihova predstavitev ter vizualno komuniciranje.

Ideja šole izhaja iz prepričanja, da je vizualna kultura naše civilizacije polno osmišljena šele z enakovrednim razumevanjem tehnološke in metodološke komponente. Ne zadošča le poznavanje tehnologije ali zgolj teorije, temveč morata biti obe komponenti primerno uravnoteženi, tako pri razumevanju vizualnih pojavov kot pri realizaciji vizualnih izdelkov.

Eden glavnih namenov Poletne šole je, da bi prenesla v izobraževalno prakso dognanja s področja vizualnih raziskav, ki potekajo večinoma na področju humanistike, še zlasti etnologije in kulturne antropologije. Tako se koristno povezujeta področji znanosti in izobraževanja. Poletna šola je zametek univerzitetnega študija vizualne antropologije, ki bi moral ob učenju teorije vsebovati tudi učenje veščine upravljanja z vizualno tehnologijo.

Opis vsebine dosedanjih Poletnih šol vizualnega*1997 - Nova Gorica, 30. junij-7. julij*

Prva Poletna šola je skušala na izziv vizualnega odgovoriti z vidika različnih medijev, teorij in praks, pri čemer je poudarjala večdisciplinarni in večdimenzionalni značaj sodobne vizualne sfere. Potekala je v obliki predavanj, projekcij in delavnic.

Namenjena je bila dijakom višjih letnikov srednjih šol, študentom humanistike in družboslovja, mentorjem filmskih in video krožkov, filmskim amaterjem, raziskovalcem v poklicih, ki zahtevajo poznavanje vizualnih komunikacij, in vsem, ki jih zanima vizualna kultura.

Petindvajsetim slušateljem so predavali: Jože Dolmark, Aurora Fonda, Silvan Furlan, Janez Hönn, Naško Križnar, Primož Lampič, Stojan Pelko, Nataša Prosenec, Tone Rački, Borko Radešček, Janez Strehovec, Zdenko Vrdlovec, Melita Zajc, Andrej Zdravič, Rajko Bizjak in Aleš Doktorič.

1998 - Nova Gorica, 14.-20. september

Druge Poletne šole vizualnega se je udeležilo petnajst slušateljev iz Slovenije in zamejstva. Med njimi so bili študentje humanistike in družboslovja, mentorji šolskih medijskih skupin in raziskovalci humanističnih strok. Nekateri od njih so se udeležili že prve Poletne šole.

Delavnice so vodili trije predavatelji: Allison Jablonko (ZDA), antropologinja, specialistka za vizualno analizo gibalne kulture, Amir Muratović (SLO), režiser in arhitekt, ter Naško Križnar (SLO), etnolog in vizualni raziskovalec.

V prvi delavnici so se slušatelji učili ravnanja z malo video kamero in dokumentarnega snemanja kot terenskega zapisa. V analizi posnetega gradiva so podrobneje spoznavali realnost, zakonitosti njene medijske preobrazbe in svoje vloge pri tem.

V drugi delavnici so slušatelji skupaj z mentorjem izbrali tematiko, jo najprej raziskali s pomočjo virov in na terenu, pripravili snemalni načrt in v montažnem procesu ustvarili kratko reprezentančno predstavitev za širše občinstvo.

V tretji delavnici je bil predstavljen najprej metodološki okvir vizualne dokumentacije za znanost, sledile so samopredstavitve slušateljev pred kamero, vaje snemanja okolja in intervjuja ter realizacija etnografskega video filma.

Slušatelji so spoznavali različne vizualne pristope, od katerih vsak zahteva specifično tehnologijo in delovno metodo. Vsi vodijo k novemu razumevanju in perspektivi interakcije med ljudmi in njihovim okoljem s pomočjo vizualnega medija.

1999 - Nova Gorica, 12.-19. september

Tretje Poletne šole vizualnega se je udeležilo dvanajst slušateljev iz Slovenije, Italije in Srbije. Delavnice so vodili: Allison Jablonko, Nadja Valentinčič in Naško Križnar.

Allison Jablonko je v svoji delavnici učila temeljni pristop k vizualni raziskavi, ki sloni na predpostavki Johna Colliera, da je slika vprašanje, ne odgovor. Zato so morali slušatelji svoj video posnetek opredeliti in analizirati kot zavestno pozicioniranje raziskovalca (snemalca) v odnosu do realnega okolja.

Nadja Valentinčič je za svojo vizualno produkcijo izbrala temo vrtnice kot simbola Nove Gorice. Slušatelj je seznanila s fazami izdelave dokumentarnega video filma, od zasnove do scenarija, snemalnega načrta, snemanja in montaže gradiva. V ospredju je bilo zlasti snemanje intervjujev z izbranimi informatorji in učenje o vlogi raziskovalca ter snemalca pri tem.

Naško Križnar je predstavil metodologijo vizualnih raziskav, uvod v delo z video kamero, kinematografska izrazna sredstva in avtomatsko video montažo. S slušatelji je izvedel tudi t. i. "imagework", kar bi v slovenščino lahko prevedli kot "slikovanje".

2000 - Nova Gorica, 8.-17. september

Četrte Poletne šole vizualnega se je udeležilo trinajst slušateljev iz Slovenije in Italije, in sicer iz Ankarana (2), Kranja (1), Ljubljane (5), Nove Gorice (2), Vogrskega (1), Vrabc (1) in Ospedaletta di Gemona (1). Med njimi je bilo sedem podiplomskih študentov antropologije, pet etnologov in folkloristov (med njimi dva magistra in en doktor znanosti) ter ena dijakinja.

Delavnica Allison Jablonko (ZDA): Vizualni zapisi

Delavnica Beate Engelbrecht (D): Razsežnosti etnografskega filma in vizualne antropologije

Delavnica Naška Križnarja (SLO): Uvod v proizvodnjo etnografskega filma

Delavnica Toneta Račkega (SLO): Kreativna uporaba male video kamere

Delavnica Miha Pečeta (SLO): Digitalna video montaža

Vsako delavnico so sestavljala predavanja in vaje, razen delavnic Naška Križnarja in Beate Engelbrecht, ki sta samo predavala.

V večernih projekcijah je bilo prikazanih devet dokumentarnih filmov, med njimi premierno film Piščalka, zgodba o znameniti arheološki najdbi koščene piščalke iz Divjih bab.

Novost letošnje Poletne šole je bilo usposabljanje na digitalni video montaži, za katero nam je opremo posodil sponzor Silicon Studio iz Ljubljane.

2001 - Nova Gorica, 22.-31. avgust

Pete Poletne šole vizualnega se je udeležilo deset slušateljev iz Slovenije. Večinoma so bili študentje etnologije in kulturne antropologije (6), trije podiplomski študentje antropologije in en kulturni delavec.

Delavnica Allison Jablonko (ZDA): Proizvodnja in analiza vizualnih zapisov

Delavnica Petra I. Crawforda (Danska): Razvoj in izhodišča vizualne antropologije in metodologija etnografskega filma

Delavnica Toneta Račkega (SLO): Vaje iz snemanja z malo kamero in izhodišča filmske slike

Delavnica Naška Križnarja (SLO): Uvod v proizvodnjo dokumentarnega filma

Delavnica Mihe Pečeta (SLO): Osnove digitalne montaže in asistencija pri proizvodnji videofilmov

Vsak predavatelj je imel šest seans s slušatelji. V večernih urah je bilo prikazanih šest klasičnih etnografskih filmov in filmi Petra Crawforda, kot uvod v njegova predavanja.

Uporabljali smo videokamere VHS C, Hi8 in DV, montirali pa s programom Matrox RT 2000 (sponzor Silicon Studio iz Ljubljane). Slušatelji so sami posneli in dokončali devet kratkih filmov. Med njimi jih je šest v obliki kratkega filma, trije pa so sistemizirano gradivo za študijske namene.

Sklep

Poletna šola vizualnega je postala uveljavljena oblika dodatnega izobraževanja raziskovalcev in študentov. V razmeroma kratkem času se slušatelji priučijo delu z malo video kamero in prvih korakov digitalne montaže. Hkrati jih seznanimo z načeli organizacije proizvodnje in sistematičnega snemanja ter strukturiranja vizualnega gradiva. Predavatelji so vedno izbrani tako, da pokrivajo razpon od teorije do prakse. Posebno pomembna je prisotnost Allison Jablonko (letos že četrtrič), ki je prav v naši šoli sistemizirala obliko uporabe vizualnih zapisov v antropoloških raziskavah vsakdanjega življenja, česar ne učijo nikjer drugje. Posebna vrednost Poletne šole je njena vpetost v novogoriško okolje. Vizualne raziskave in predstavitve odkrivajo bogastvo lokalne problematike in odpirajo nove vidike etnoloških raziskav v tem prostoru.

Nekatere fakultete oz. oddelki študentom priznajo Poletno šolo kot obvezno prakso (Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo) ali celo kot del izpita (FDV, podiplomski študij antropologije).

Program Poletne šole vizualnega je služil kot model za oblikovanje učnega načrta za predmet film in video v sedanji gledališki gimnaziji v Novi Gorici in za oblikovanje podiplomskega predmeta v okviru bodoče primorske univerze.

Filmografija Poletnih šol vizualnega

1998

Nova Gorica 1948 (delavnica Amirja Muratovića), Hi8, beta, 7'
Starejši stanovalci Nove Gorice se spominjajo začetkov mesta, ki je začelo nastajati pred štiridesetimi leti.

Trganje, repkanje in prešanje (delavnica Naška Križnarja), beta, 7'
Trgatev v zasebnem vinogradu v Goriških Brdih. Prevoz in prešanje grozdja.

1999

Visual Notes (delavnica Allison Jablonko), beta, 16' 51"

Montaža posnetkov, ki prikazujejo življenje v študentskem domu in v njegovi okolici, kot so ga videli študentje pri učenju snemanja in analiziranja vizualnega gradiva.

Vrtnica je ena lepa roža (delavnica Nadje Valentinčič), beta, 12' 58"
Simbol Nove Gorice je vrtnica. O nastanku simbola govorijo strokovnjaki, o njenem pomenu pa meščani.

Vizualne impresije (delavnica Nadje Valentinčič), beta, 6' 11"

Film prikazuje različne kontekste, v katerih se nahaja vrtnica kot simbol mesta Nove Gorice.

2000

Vizualni zapisi s tržnice (delavnica Allison Jablonko), VHS, 27'

Vaja za kamero in montažo, prikaz strukturiranja vizualnega gradiva.

Srečal sem Petra (Roberto Dapit), VHS, 16'

Impresivno srečanje med snemalcem in lokalnim »bikerjem« v avtentičnem okolju v stilu participacijske raziskave.

2001

All for Nothing, Bojan Matjašič (delavnica Naška Križnarja), VHS, 3' 05"

Kratek portret glasbene skupine težkometalcev. Trenutki njihovega vsakodnevnega srečanja.

Ne zamudite dneva (Don't Miss the Start of your Day), Barbara Kos (delavnica Naška Križnarja), VHS, 4' 05"

Jutro z vrtnarjem dijaškega doma. Njegova opravila in razgovor z njim.

Sladoled (Ice Cream), Bojan Matjašič (delavnica Naška Križnarja), VHS, 6' 30"

»Sladoledarnice« so značilna novogoriška shajališča. V kratki študiji za kamero in montažo so prikazani kupci in prodajalec ter njihova interakcija. Prodajalčeva izjava.

Jutro z Markom (A Morning with Marko), Radharani Pernarčič (delavnica Naška Križnarja), VHS, 2' 08"

Marko Pogačnik izbira prostor za novo litopunkturo v Novi Gorici. Kratek portret z izjavo.

Špela in Miha, Jasna Martinšek (delavnica Naška Križnarja), VHS, 8' 30"

Bratec in sestra pred stanovanjskim blokom. Njuna osamljena igra in »vizualno nagovarjanje« avtorice.

Sem umetnik na svobodi ... (I am a Free Lance Artist ...) Radharani Pernarčič, Jasna Martinšek (delavnica Mihe Pečeta), VHS, 6' 58"

Portret samoukega umetnika - kiparja in pesnika.

The Market Place of Nova Gorica, Špela Ledinek, Aleš Verdir (delavnica Allison Jablonko), VHS, 20' 42"

Vizualna analiza zelenjavnega trga, prodajalcev in kupcev.

Utrip trga (The Heart-beat of the Market), Barbara Kos (delavnica Allison Jablonko), VHS, 10' 39"

Opazovanje s kamero na trgu. Iskanje stika z informatorji.

Klopce (The Benches), Lidija Jularič, Igor Žabjek (delavnica Allison Jablonko in Mihe Pečeta), VHS, 9' 17"

Značilne novogoriške klopce kot shajališče različnih socialnih skupin podnevi in ponoči. Direktna kamera in izjave.

Literatura:

KRIŽNAR, Naško (ur.) 1999: Vizualna kultura. Založba ZRC, Ljubljana.

KRIŽNAR, Naško 1999: Dokumentaristični video praktikum. V: Mladinska raziskovalna dejavnost v Ljubljani 4, str. 14-19.

- - 1999a: Izobraževanje za vizualne raziskave v etnologiji. V: Koroški etnološki zapisi, 1, 53-62.

- - 2000: Poletna šola vizualnega. V: Glasnik SED, 40/3, 4, 83-84.